

Vasile Ionaș

Între numeroasele instituții de credit apărute la sfârșitul secolului al XIX-lea și începutul secolului XX în Transilvania se înscrie și Casa de Păstrare, societate pe acțiuni, Petroșani.

Constituită la 1 noiembrie 1901, banca a funcționat fără întrerupere, sub numele amintit, pînă în iunie 1948 cînd a fost lichidată în urma naționalizării. Cu timpul, pe lîngă sediul central din Petroșani, Casa de Păstrare va deschide filiale la Deva, Lupeni (1925), Vulcan (1927), Hațeg (1928).

Primul președinte al Consiliului de administrație a fost Ioan Andreieș. A urmat la conducerea băncii Marek Mór pînă în 1920, Iosif Winklehner între 1921 și 1929 și Romulus Mioc, care cu o mică întrerupere a condus banca mai bine de 15 ani pînă la desființarea ei în 1948¹.

Materialul documentar păstrat este alcătuit din registre bancare, registrul de procese verbale ale Consiliului de administrație pe anii 1912—1948, corespondență cu clienți și cu alte bănci, acte ipotecare și cambiale, acte de garanții etc.

Documentele ce compun acest fond oglindesc creșterea continuă a capitalului social de la 30.000 coroane (1.000 de acțiuni a 30 coroane subscrise de 42 de acțiuni) în 1902 la 5 milioane lei în 1923, 10 milioane lei în 1927, 20 milioane lei în 1938². Sînt consemnate și dificultățile cărora banca trebuie să le facă față în anii 1914—1918 datorită primului război mondial și în 1931—1936 în urma crizei economice de supraproducție și a aplicării legilor pentru conversiunea datoriilor agricole. În 1932 Casa de Păstrare este nevoită să concedieze o parte din salariați, își restrînge considerabil activitatea și aproape că nu realizează beneficii³.

În preajma celui de al doilea război mondial 50% din acțiunile emise de Casa de Păstrare erau deținute de Banca Comerțului din Craiova. Societatea craioveană preia din emisiunile anilor 1923, 1927 și 1938 60%, 60% și respectiv 40%, reprezentînd un total de 20.000 acțiuni în valoare nominală de 10 milioane lei⁴. Un alt mare acționar era Romulus Mioc, care împreună cu trei membrii ai familiei sale deținea 10.751 acțiuni a 500 lei bucată⁵.

Capitalul provenit din emiterea de acțiuni și din depuneri era îndreptat spre industrie, comerț și agricultură. Casa de Păstrare avea înves-

¹ Arh. Stat. Deva, fond. Casa de Păstrare s.p.a. Petroșani, dos. 14/1912 (Registrul de procese verbale ale Consiliului de administrație pe anii 1912—1948).

² *Ibidem*.

³ *Ibidem*.

⁴ *Ibidem*, registru 39/1923—1940 (Registrul de acționari).

⁵ *Ibidem*, dos. 7/1941.

tite sume importante în stabilimente industriale și comerciale: Fabrica de mobilă și comerțul de lemne s.p.a., Uzina electrică, librăria „Jiul Cultural“, Emil Pop și comp. (comerț de fierărie și materiale de construcții), Ioan Sbucea, Oct. Herbai și comp. (comerț de coloniale și cereale), toate din Petroșani, Oct. Herbai și comp. (comerț de băuturi) din Hațeg, Fabrica de cărămidă Bănița⁶.

În sectorul agricol banca avea în 1932 un număr de 3.574 debitori cu un portofoliu de 20.647.974 lei⁷. Capitalul folosit pentru creditarea producătorilor agricoli va intra sub acțiunea legilor de conversiune a datoriilor agricole. Un proces verbal întocmit la 23 august 1934 în sedința Consiliului de administrație arăta că în portofoliul Casei de Păstrare se găsesc efecte în valoare de 26.576.293 lei ce sînt afectate de prevederile legii pentru lichidarea datoriilor agricole și urbane din 7 aprilie 1934. Se estima că prin aplicarea legii amintite pierderea suferită de bancă va fi de circa 8.300.000 lei⁸.

Documentele din Arhiva Casei de Păstrare oglindesc procesul de concentrare și centralizare a capitalului prin fuzionarea cu bănci mai mici (ex. Casa de Păstrare Vulcan este transformată în filiala celei din Petroșani) sau prin trecerea unui număr de acțiuni din posesia acționarilor mai mici în mâinile marilor acționari.

Analiza materialului documentar din fondul Casa de Păstrare Petroșani poate aduce o contribuție importantă la cunoașterea rolului băncilor în economia României.

⁶ *Ibidem.*

⁷ *Ibidem*, dos. 9/1932.

⁸ *Ibidem*, dos. 4/1934.

TEHNOREDACTOR: M. SZTRANYICZKI

**INTREPRINDEREA POLIGRAFICĂ CLUJ
STR. BRASSAI NR. 5—7
REPUBLICA SOCIALISTĂ ROMÂNIA
COMANDA NR. 32/1971**

